

Съфинансирано от
Европейския съюз

ФОНД НА
ФОНДОВЕТЕ
ФОНД МЕНИДЖЪР НА
ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ
В БЪЛГАРИЯ

Доклад от пазарни консултации Финансов инструмент по Приоритет 1 „Води“ Програма „Околна среда“ 2021-2027

Ограничение на отговорността

Настоящият доклад („Документът“) е изготвен единствено във връзка с проведени пазарни консултации по смисъла на чл. 44, ал.1 от Закона за обществените поръчки („ЗОП“) и в изпълнение на условията, заложи в чл.44, ал.3, т.1 от ЗОП във връзка с финансов инструмент по Приоритет 1 „Води“ (Финансовия инструмент), финансиран със средства от Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 (ПОС) и не следва да се използва за други цели.

„Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД (ФМФИБ) не поема отговорност, нито гарантира задължения, финансови или други, пред което и да е лице, включително и пред трети лица, във връзка с информацията, съдържаща се в този Документ. Съдържанието на настоящия Документ не представлява съвет от страна на ФМФИБ към което и да е лице да предприеме или не определени действия, включително, но не само, свързани с осъществяване на сделки, инвестиции, предоставяне на финансиране и/или поемането на каквито и да е ангажименти.

Ангажименти от страна на ФМФИБ могат да бъдат поети само след приключване на процедурата за избор на финансов посредник и сключване на оперативно споразумение с избран изпълнител.

Документът, в неговата цялост или отделни негови части, не могат да бъдат използвани, разпространявани или цитирани без изричното писмено съгласие на ФМФИБ.

Съдържание

1.	Въведение	3
2.	Цел и индикативна структура на финансовия инструмент	3
3.	Обобщение на получените предложения и коментари от пазарния тест	4
3.1.	<i>Сходен опит, интерес и капацитет за управление на ресурса</i>	4
3.2.	<i>Структура и параметри на инструмента</i>	5
3.4.	<i>Режими на държавна помощ (ДП)</i>	6
3.5.	<i>Възнаграждение за управление на ФП</i>	6
3.6.	<i>Условия за дългово финансиране на КП</i>	7
3.7.	<i>Други изисквания на ФИ</i>	7

1. Въведение

Настоящият доклад е изготвен на основание чл. 44 от Закона за обществените поръчки (ЗОП) и представя обобщение на получените предложения и коментари от участниците в проведените пазарни консултации за структуриране и изпълнение на финансов инструмент по Приоритет 1 „Води“ (ФИ), подкрепен от Програма „Околна среда“ 2021-2027 (ПОС).

Целта на пазарните консултации бе представяне и популяризиране на финансовия инструмент сред заинтересованите страни, предвид предстоящия подбор на финансови посредници (ФП), както и получаване на актуална информация от пазарните участници относно предложената индикативна структура и параметри на инструмента.

Процесът по провеждане на пазарните консултации бе стартиран на 22 януари 2025 г. с публикуването на Профила на купувача в ЦАИС ЕОП на следните документи:

1. Покана за участие в пазарни консултации към заинтересованите лица;
2. Индикативна техническа спецификация за ФИ (ТС).

В поканата към заинтересованите лица бе указано, че пазарните консултации ще бъдат проведени под формата на индивидуални срещи в периода от публикуването ѝ до 05.02.2025 г. в офиса на ФМФИБ, находящ се в гр. София, на ул. „Кърниградска“ № 19, ет. 2. Поканата също съдържа списък с индикативните теми за обсъждане и връзка към електронен график за провеждане на срещите, в който участниците следваше да се регистрират предварително. При невъзможност от страна на заинтересовани лица да вземат участие присъствено в офиса на ФМФИБ в електронния график за провеждане на срещи, бе дадена опция за включване чрез отдалечен достъп посредством платформата Microsoft Teams.

С оглед привличането на интереса на възможно най-широк кръг потенциални заинтересовани лица, стартирането на процеса по провеждане на пазарните консултации бе обявено на корпоративната интернет страница на ФМФИБ, където бяха публикувани поканата и индикативната техническа спецификация, в профилите на дружеството в социалните медии, както и чрез изпращане по електронна поща на покани до текущите финансови посредници и до други идентифицирани потенциално заинтересовани страни.

В пазарния тест взеха участие 11 участника, сред които 7 дружества, потенциални финансови посредници на инструмента и 4 други участника, които не са финансови институции, проявяващи интерес към инструмента. Подробен списък на участниците е представен в Приложение 1 към настоящия Документ.

2. Цел и индикативна структура на финансовия инструмент

Целта на финансовия инструмент по Приоритет 1 „Води“ на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 е чрез съответния механизъм за споделяне на кредитния риск да привлече частен капитал към публичния ресурс, като по този начин увеличи ресурса за финансиране и осигури облекчени условия на целевите КП за финансиране на допустими инвестиции във Вик сектора, както следва:

- Инфраструктурни мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води с принос за постигане на Директива 91/271/ЕИО, в т.ч. за проекти, чието изпълнение е стартирало в периода 2014 – 2020 г.
- Инфраструктурни мерки за водоснабдяване във връзка с Директива 98/83/ЕО (Директива (ЕС) 2020/ 2184) с принос към намаляване на загубите на вода по водопреносната мрежа и подобряване качеството на питейната вода, в т.ч. за проекти, чието изпълнение е стартирало в периода 2014 – 2020 г.

С финансовия инструмент следва да се финансират проекти при следната приоритетност:

- Одобрени проекти на шестте новоконсолидирани ВиК оператора (ВиКО) – Велико Търново, Габрово, Плевен, София – област, Търговище, Хасково, както и ВиК Добрич, за които се предоставя безвъзмездна финансова помощ (БФП) от Програмата.
- Проекти на консолидирани ВиКО, които се фазират между програмните периоди 2014-2020 и 2021-2027 г. (вкл. Пловдив, Варна, Бургас, Сливен, Перник)
- Други допустими инвестиции по Програмата, вкл. на други консолидирани ВиКО

Ресурсът за ФИ по Приоритет 1 „Води“ на Програма „Околна среда“ в размер на 37,37 млн. лв., включва финансиране от Кохезионния фонд и съфинансиране от държавния бюджет на Република България. Съгласно индикативната структура на ФИ се предвижда да се предоставят:

- Заеми за осигуряване на собственото участие по проекти, одобрени за БФП при комбинирано финансиране в рамките на две отделни операции;
- Самостоятелни заеми (т.е. без комбинирано финансиране с БФП) за оборотни средства и/или за реализиране на инвестиции, които имат принос за постигане на целите на Приоритет 1 на ПОС;

чрез следните финансови инструменти

- Финансиране със споделяне на риска, осигурено със средства по Програмата и съфинансиране от финансовите посредници и/или
- Индивидуални гаранции, издадени от ФМФИБ в полза на Финансовия посредник и/или на Краен получател, за покриване на част от кредитния риск по Финансирането, предоставено изцяло със средства на посредника на конкретен Допустим КП.

Структурата за изпълнение на ФИ предвижда холдингов фонд и минимум един финансов посредник.

През програмен период 2021-2027 финансовият инструмент ще бъде реализиран в комбинация с безвъзмездна финансова помощ в две отделни операции.

3. Обобщение на получените предложения и коментари от пазарния тест

В настоящия раздел са представени обобщените коментари и насоки от участниците в пазарните консултации, които ще бъдат взети предвид при изготвяне на финалната техническа спецификация на ФИ, част от документацията за избор на ФП.

3.1. Сходен опит, интерес и капацитет за управление на ресурса

Интервюираните участници отбелязаха, че имат известен опит в структурирането и/или финансирането на инфраструктурни проекти на ВиКО и в тази връзка коментираха нуждите и проблемите на пазара, като изразиха мнение по някои от параметрите на инструмента, посочени по-долу.

По-голямата част от участниците, представляващи банкови институции, не изразиха интерес към изпълнение на инструмента, предвид малкия му обем и негативния опит, който някои от тях имат с финансирането на ВиКО през предходния програмен период, вкл. предвид лошото финансово състояние на дружествата в сектора, честата смяна на ръководствата им и риска от финансови корекции. В допълнение, за големите банки ще има значителна административна тежест при разработването на необходимите вътрешни правила и системи за неговото изпълнение, което на фона на малкия обем на ресурса, също прави ФИ неатрактивен за изпълнение.

Само един от участниците, представляващ финансова институция, прояви категоричен интерес към реализиране на ФИ и инвестиране на целия наличен ресурс, изхождайки от проявения интерес към финансиране от няколко от допустимите ВиК оператора, както и на база на капацитета, с който разполага и дългогодишния си опит в кредитирането на инфраструктурни проекти на ВиК дружества и в прилагането на ФИ.

В допълнение, още един от участниците, представляващ банкова институция, индикира интерес към инструмента, предвид мандата и опита си в този сектор, и направи предложение да се организира последваща среща с допустимите ВиК оператори, МРРБ и ВиК Холдинга, за да се обсъдят възможностите за финансиране с ФИ на допустимите проектни предложения.

3.2. Структура и параметри на инструмента

Една от основните цели на пазарното проучване бе ФМФИБ да установи предпочитания начин за прилагане на ФИ от страна на потенциалните финансови посредници, предвид индикираните в Техническата спецификация варианти за структура на инструмента, както следва:

- **Финансиране със споделяне на риска** – преобладаващата част от интервюираните участници изтъкнаха предимствата от прилагането на този тип инструмент, определяйки го като по-подходящ за пазара. Основните предимства, които бяха посочени, могат да се разгледат в две насоки. От една страна „финансирането със споделяне на риска“ осигурява по-ниски цени за КП, базирани на безлихвения (или с мин. лихвен процент) публичен ресурс, което представлява значително предимство на фона на пазарните лихвени нива. От друга страна предоставя възможност за възнаграждение за финансовия посредник под формата на такса управление, която покрива административните разходи по управление на публичния ресурс.

Относно изискуемото ниво от минимум 20% на съфинансиране от ФП във всеки един кредит, участниците, посочиха, че този процент е напълно приемлив и постижим.

- **Индивидуални гаранции в полза на ФП и/ или КП** – двама представители на заинтересованите страни, взели участие в пазарните консултации, дадоха предимство на гаранционния инструмент. Основният аргумент на единия от участниците бе, че понастоящем финансиращите институции, опериращи на пазара у нас, са с добра ликвидност и нямат нужда от допълнителен ресурс. Също така, един от най-значимите проблеми при заемите в сектор „Води“ е невъзможността крайните получатели да осигурят необходимото обезпечение, осигуряващо изисканото покритие на кредитния риск на финансиращата институция.

Този вид инструмент също ще позволи по-голям обем на финансирането, което може да се привлече от пазара, спрямо другия вид инструмент - финансиране със споделяне на риска. Участниците изтъкнаха, че е добре процентът на покритие на гаранцията да не се фиксира, а да се предостави гъвкавост за неговото определяне на база на риска на проекта до 80% от размера на кредита. Един от участниците, който не представлява финансова институция, посочи, че следва да има гъвкавост и да се прилагат и двата вида ФИ, предвид, че при по-големите ВиКО може да е по-подходяща гаранция, а при по-малките - финансиране със споделяне на риска.

3.3. Бюджет и междинни цели за инвестиране на ресурса

По отношение на бюджета на инструмента, по-голямата част участниците заявиха, че предвиденият размер на ресурса е недостатъчен за нуждите на пазара. Двама от участниците, проявили интерес към изпълнението на инструмента, дадоха примери с проекти на конкретни ВиК оператори (новоконсолидирани и такива с фазирани проекти), като изтъкнаха факта, че финансирането на самоучастието на КП по един или максимум два от по-малките проекти ще доведе до изчерпване на разполагаемите средства за ФИ.

В хода на дискусиите ФМФИБ уточни, че съгласно клаузите на подписаното с Управляващия орган (УО) на ПОС Споразумение за финансиране е предоставена възможност, при проявен интерес от пазара и наличие на проекти, очакващи подкрепа с ФИ, да бъде увеличен разполагаемият публичен ресурс от Програмата, съобразно идентифицираните нужди. Този подход е базиран на опита от предходния програмен период и предвид факта, че тогава бе осигурен значителен ресурс за ФИ още в началото на инструмента, който впоследствие не бе пласиран изцяло. От страна на участниците бе изразено становище, че е необходимо, на база предварително установен интерес от ВиКО, да се уточни своевременно с УО възможният размер на увеличението на ресурса на ФИ, тъй като ако е необходимо да се чака една или две години за влизане в сила на подобна промяна, това би я обезсмислило.

Относно предложените индикативни цели на инструмента, коментарите от по-голямата част от участниците бяха, че целите са постижими. Един от участниците отпрати препоръка в две насоки: 1) индикативните целеви нива да се определят на база договорен, а не разплатен ресурс и 2) да не се въвеждат финансови санкции при неизпълнение на договорените междинни цели, предвид, че това би било демотивиращ фактор за участие на посредниците.

Според друг заинтересован участник целта, определена за 2027 г., е завишена, поради което направи предложение целта да отпадне или да бъде значително намалена или да се даде възможност за отлагане по обективни причини на нейното изпълнение, без санкции за ФП, предвид, че проектите в сектора са изключително сложни и потенциално забавяне в тяхното изпълнение ще е извън контрола на ФП.

От страна на ФМФИБ бе отбелязано, че междинните цели отразяват в голяма степен договорените цели с УО в рамките на Финансовото споразумение и ФМФИБ няма възможност за прилагане на гъвкав подход, но ще отрази в допустима степен получената обратната връзка от участниците във финалната ТС.

По време на обсъждането със заинтересованите лица бе поставен основен акцент върху влиянието на времевия аспект за изпълнението на финансовия инструмент. Беше обърнато внимание на факта, че текущо проектите на ВиКО, кандидатстващи за БФП през настоящия програмен период, са одобрени и някои ВиК оператори вече са подписали договори с УО. Следващата стъпка, която предстои на одобрените ВиКО, е договаряне на финансиране за остатъка от разходите, непокрити от финансиране с БФП по програмата. Трима от участниците споделиха, че някои от ВиК операторите, чиито проекти са одобрени от УО, вече са стартирали проучвания на възможностите за финансиране сред банките на пазара, което означава, че е необходима бързина и кратки срокове за стартиране на изпълнението на настоящия ФИ, по възможност в следващите 2-3 месеца.

По отношение на разпределението на ресурса на ФИ, един от участниците посочи, че може да се определят максимум две обособени позиции, предвид възможността да има максимум 1-2 финансови посредника за този инструмент.

3.4. Режими на държавна помощ (ДП)

По отношение на опита в работата с режимите за ДП част от участниците споделиха, че имат познания и капацитет в тази насока. От страна на ФМФИБ бе представена информация за предвидения режим „непомощ“ при финансиране на инфраструктурните проекти на консолидираните ВиК оператори, който изключва предоставянето на държавна помощ на крайните получатели, тъй като финансирането не нарушава конкуренцията или не засяга търговията между държавите-членки.

Прилагането на режим „непомощ“, възможно при изпълнение на всички условия от точка 188 на „Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от ДФЕС“, беше приветствано от участниците, проявили интерес към изпълнение на инструмента, доколкото това позволява гъвкавост при структуриране на финансирането.

3.5. Възнаграждение за управление на ФП

Дискусията относно възнаграждението за управление (ВУ) беше основно в насока структура и начин на изплащане.

По-голямата част от участниците в консултациите подкрепиха предложения подход за структуриране на таксата, като някои от тях имат опит в прилагането на ФИ и изложените в индикативната ТС компоненти. Двама от интервюираните дадоха препоръка да се предостави възможност за допълнителен компонент на таксата, която да се предоставя на ФП в началото на инвестиционния период след изпълнение на предварителните условия по оперативното споразумение и стартиране на инвестиционната дейност.

Участниците отбелязаха, че възнаграждението на ФП следва не само да му позволява да покрива административните си разходи, свързани с управлението на ресурса, но и да създава допълнителен стимул за екипа, имайки предвид спецификите и трудностите при внедряването, контрола и мониторирането, които изисква изпълнението на ФИ, насочен към сектор „Води“.

3.6. Условия за дългово финансиране на КП

Един от интервюираните участници насочи вниманието към възможността допълващият оборотен кредит да финансира разходите за ДДС по проекта. Имайки предвид, че инфраструктурните проекти в сектор „Води“ са с най-големите бюджети, наред с тези в транспорта, участникът направи препоръка, разходът за ДДС, който от своя страна е недопустим за финансиране с БФП, да се финансира с допълващия оборотен ресурс от ФИ. В тази насока бе отправено и предложение, при възможност, допълващото обратно финансиране да се разпише конкретно като „ДДС финансиране“, тъй като е с по-голяма важност от разходите за заплати и др. съпътстващи проекта оборотни нужди.

Според участника, избирайки кредитор, ВиК дружествата ще търсят цялостно финансиране, което от своя страна ще включва мостово финансиране за безвъзмездната помощ, финансиране на собственото участие и финансиране на ДДС разходите по проекта, а при евентуално ползване на авансово плащане на част от гранта би възникнала необходимост и от гаранция за обезпечаване на аванса. Поради тази причина, би било добре по-голяма част от кредитирането да се обхване от ФИ като се допусне и възможност за финансиране на ДДС.

Отново базирайки се на типа инфраструктурни проекти, бе повдигнат и въпросът за възможността предоставеният гратисен период по инвестиционно финансиране да бъде увеличен до 60 месеца. В отговор екипът на ФМФИБ сподели, че в индикативната ТС е допусната възможност за удължаване на продължителността на гратисния период над 36 месеца, в зависимост от политиката на ФП.

Друг участник, представляващ банкова институция, коментира, че нямат практика да предоставят кредити за 20 год. период за ВиК сектора и не е сигурен, че ще могат да прилагат тази възможност.

3.7. Други изисквания на ФИ

Отчети, докладване, публичност – един от участниците отбеляза необходимостта от облекчаване на административната тежест, в т.ч. структуриране на опростен, бърз и стриктен процес по прилагане на ФИ, както на ниво ФП, така и на ниво Краен получател. По негово мнение заложените изисквания по отношение на комуникация и видимост не спомагат за намаляване на административната тежест. В тази връзка, ФМФИБ поясни, че изискванията за отчетност и видимост произлизат от чл. 50 на Регламент (ЕС) 2021/1060 и са приложими за всички ФИ през настоящия програмен период.

Обезпечение в полза на ФМФИБ при ФИ със споделяне на риска - същият участник сподели мнение, че според него ФМФИБ трябва да помисли за облекчаване на изискванията за обезпечаване на Средствата от програмата, които предвиждат учредяване в полза на ФМФИБ на залози по ЗОЗ върху вземанията от КП от страна на финансовите посредници, с цел намаляване на административната тежест за финансовите посредници.

Прехвърляне на ползата от ФИ на КП – един от участниците посочи, че предпочитаният подход за прехвърляне на ползата от гаранцията към КП е чрез намаляване на обезпечението по кредита, а не чрез намаление на рисковата премия по кредита, тъй като ВиК операторите изпитват основно затруднения с обезпечаването на финансовите си задължения.

Приложение 1: Списък на лицата, участвали в провеждането на пазарните консултации

N	Участници	ЕИК:
1.	Итрансформърс Лабс ООД	202645674
2.	Българска Банка за Развитие ЕАД	121856059
3.	Български ВиК Холдинг ЕАД	206086428
4.	СиС Кредит АД	202154974
5.	Фонд Флаг ЕАД	175331015
6.	Инвестбанк АД	831663282
7.	Клийнтех България ООД	203637577
8.	Регионален фонд за градско развитие АД	201834519
9.	Банка ДСК АД	121830616
10.	Обединена българска банка АД	000694959
11.	Българска консултантска организация ЕООД	175345844